

вославной Церкви за 1898 год // КЕВ. – 1899. – № 5. – Ч. неофиц. – С. 198; Епархиальные известия // КЕВ. – 1899. – № 10. – Ч. офиц. – С. 157; 1907. – № 37. – Ч. офиц. – С. 546; Отчет о деятельности Киевского губернского отдела Союза русского народа за 1910 г. // Мирный труд. – 1912. – № 1. – С. 217–221; Отчет о деятельности Киевского губернского отдела Союза русского народа за 1911 г. // Там само. – 1913. – № 3. – С. 188–202; Алабовский М., свящ. Отчет о деятельности комиссии по устройству религиозно-нравственных народных чтений при Киевском губернском отделе Союза русского народа за 1910 г. // Там само. – С. 202–204; Определения Святейшего Синода // ЦВед. – 1915. – № 34. – С. 427; Доповідна записка наркома внутрішніх справ УРСР І. Леплевського про антирадянську діяльність церковників та сектантів на Україні. [27 листопада 1937 р.] / публ. О. Г. Бажана // Сумський історико-архівний журнал. – 2010. – № X–XI. – С. 140–141; Список Новомучеников и Исповедников Российских (утвержден Архиерейским Собором РПЦЗ в 1981 г.). – Режим доступа: <http://sinod.ruschurchabroad.org/Arh%20Sobor%201981%20spisok%20novomuchenikov.htm>. – Назва з екрана.

Літ.: Соколовський О. К. Церква Христова, 1920–40 : переслідування християн в СРСР. – К., 1999. – С. 3; Кальченко Т. В. «Земли Тамбовския похвало». Священномученик протоиерей Михаил Петрович Алабовский // Воинство Святого Георгия. Жизнеописания русских монархистов начала XX века. – СПб., 2006. – С. 198–216; Він же. Алабовский, о. Михаил Петрович // Черная сотня. Историческая энциклопедия 1900–1917. – М., 2008. – С. 20–23; Він же. Киево-Юрковецкая Макариевская церковь. Вехи истории на рубеже эпох. – К., 2010. – С. 121–168.

М. Л. Ткачук

АЛЕКСІЙ (ГОТОВЦЕВ Олександр Дмитрович) [рос. Алексей (Готовцев Александр Дмитриевич)] (23.01[04.02].1891–1936), єпископ РПЦ, випускник КДА – церк. діяч.

Нар. у сім'ї священника Донської єпархії (Обл. Війська Донського). Після закінчення Усть-Медведицького ДУ (1902–06) та Донської ДС (1906–12) навчався у КДА (1912–16). У грудні 1914 – січні 1915 відвідував заняття на 2-місячних санітарних курсах при Пед. музеї цесаревича Олексія. Наприкінці академ. навчання прийняв чернечий постриг і був рукопокладений у сан ієродиякона (1916). Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я, отримавши право на здобуття ступ. магістра на підставі захисту друкованої дис., без додаткових іспитів (ухвала Ради

Алексій
(Готовцев)

КДА від 01.04.1916). Канд. твір Г. «Славяно-русский Пролог и его гомилетическое значение», оцінений на підставі відгуку проф. архімандрита Тихона (Ляценка) найвищим балом, ухвалою Ради КДА від 23.11.1916 був відзначений премією ім. митрополита Йосифа (Семашка) (надавали випускникам духовних академій за найкращі канд. твори).

Влітку 1916 піднесений до сану ієромонаха. З 16.08.1916 до 16.08.1917 перебував у КДА у статусі професорського стипендіата. Спеціалізувався з пастирського богослов'я, аскетички та гомілетички під керівництвом проф. архімандрита Тихона (Ляценка).

Після закінчення терміну стипендіатства служив у КПЛ; був її благочинним та членом Духовного Собору. Разом із ченцем КПЛ Віталієм (Шкурком) уклав перше «житіє» відомого київ. ченця-подвижника преподобного Олексія (Шепелева), надруковане в ж-лі «Свет Печерский» у 1918. У 1920 піднесений до сану архімандрита і призначений намісником Києво-Братського Богоявленського монастиря.

08.05.1921 висвячений на єпископа Звенигородського, вікарія Київ. єпархії. З того

ж часу був намісником Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря. Здійснював керівництво пастирсько-богослов. курсами, що діяли при цьому монастирі.

21–23.05.1922 засуджений Київ. губернським ревтрибуналом за обвинуваченням у приховуванні монастирських коштовностей. До 22.12.1922 перебував під домашнім арештом у Києво-Михайлівському монастирі. За свідченнями інформаторів ДПУ, наприкінці 1922 – на поч. 1923 перебував у напружених стосунках із Екзархом України, керуючим Київ. єпархією митрополитом *Михаїлом (Єрмаковим)*, виявляючи певну лояльність до обновленської «Живої Церкви». Разом із тим, за свідченнями тих самих інформаторів, дав згоду на пропозицію митрополита *Михаїла* очолити Катеринослав. єпархію замість померлого на поч. січня 1923 архієпископа *Агапіта (Вишневіського)* з метою протидії обновленській течії; однак через арешт митрополита *Михаїла* (05.02.1923) ця пропозиція не мала наслідків.

За поширеними у довідковій літ-рі відомостями, у квітні 1923 був заарештований та доправлений до Москви (за даними С. І. Білоконя, за груповою справою київ. вікаріїв, затриманих співробітниками київ. губернського відділу ДПУ у ніч на 04.04.1923, не проходив).

У 1923 призначений єпископом Серпуховським, вікарієм Моск. єпархії. 12.04.1925 був присутнім на похороні Патріарха Московського і всієї Росії Тихона (Беллавіна) у Донському монастирі (м. Москва) та при оголошенні його духовного заповіту від 07.01.1925, залишивши підпис під актом про визнання митрополита Крутицького Петра (Полянського) Патріаршим Місцєблюстителем. За даними, поширеними у літ-рі, у серпні – вересні 1925 пережив черговий арешт із перебуванням в Бутирській в'язниці (м. Москва).

Згідно із розпорядженням митрополита Петра від 06.12.1925, яке він дав за кілька днів до свого ув'язнення, А. здійснював ке-

рівництво Моск. єпархією у складі Ради вікаріїв. У лютому – травні 1926 обіймав посаду тимчасово керуючого Моск. єпархією. 02.04.1926 разом із групою єпископів виступив із рішучим осудом неканонічної діяльності та спроби узурпувати владу у РПЦ архієпископа *Григорія (Яцковського)* та його прибічників.

З червня 1926 – у адм. засланні в м. Серпухові Моск. обл. З лютого 1927 тимчасово керував Курською єпархією. З квітня того ж року призначений єпископом Рильським, вікарієм Курської єпархії (обіймав посаду до 28.03.1928). За даними історика РПЦ митрополита *Йоана (Сничова)*, перебував у прихованій опозиції до Заступника Патріаршого Місцєблюстителя митрополита *Сергія (Страгородського)* та його політики церк. лояльності щодо рад. влади.

Подальшу долю А. в літ-рі фактично не висвітлено. Як згадує проф. І. М. Никодимов (справжнє прізвище – Шумілін; служив юрисконсульту КПЛ у 1919–23; близько знав А. за часів його служіння у Києві), ходили чутки, буцімто А. «сняв с себя сан и, окончив медицинский факультет, женился, обзавелся двумя детьми и где-то на Кавказе работал в качестве врача». За поширеними відомостями, з 1932 мешкав у Москві, перебуваючи на цивільній службі.

Помер після тяжкої хвороби. Відспіваний як мирянин. Похований на моск. П'ятницькому кладовищі.

Осн. тв.: Иеромонах Алексей (Шепелев), старец-духовник Киево-Печерской Успенской лавры / сообщ. иеромон. Алексей и монах Вячеслав // Свет Печерский. – 1918. – № 1. – С. 13–15; № 2. – С. 26–29; № 3. – С. 42–44; № 4. – С. 57–60; № 5. – С. 78–80; № 7. – С. 106–109; № 9. – С. 137–138; № 10. – С. 153–156; № 11. – С. 168–169; № 13. – С. 203–206; № 16. – С. 251–252; № 19. – С. 297–299; № 23. – С. 363–365.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 216. – № 369; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10590; Оп. 3. – Спр. 3717, 3858, 3876, 3946.

Опубл. дж.: От правления Донской духовной семинарии // Донские Ев. – 1912. – № 20. – Ч. офиц. – С. 341; Обнаружение скрытых ценностей в Михайловском монастыре // Пролетарская правда (Киев). – 1922. – № 81 (194). – 14.04. – С. 4; Акты Святейшего Тихона, Патриарха Московского и всея России, позд-

нейшие документы и переписка о каноническом преемстве высшей церковной власти, 1917–1943 / сост. М. Е. Губонин. – М., 1994. – С. 415, 417, 422, 430, 450, 467; *Никодимов И. Н.* Воспоминание о Киево-Печерской Лавре (1918–1943). – К., 1999. – С. 122–123; Малоизвестные страницы церковного служения Экзарха Украины митрополита Михаила (Ермакова) в 1922–1923 годах (по материалам следственного дела) / публ., вступ. ст. и прим. А. Н. Сухорукова // Вестник ПСТГУ. II : История. История Русской Православной Церкви. – М., 2009. – Вып. II : 1 (30). – С. 90–91, 94, 96, 112–113.

Літ.: *Мануил (Лемешевский), митр.* Русские православные иерархи периода с 1893 по 1965 г. : в 6 ч. – Erlangen, 1979–1988. – Ч. 1. – С. 110–111; *Митрополит С.-Петербур. и Ладожский Иоанн [Снычѳв].* Церковные расколы в Русской церкви 20-х и 30-х годов XX столетия – григорианский, ярославский, иосифлянский, викторианский и другие. Их особенность и история. – Изд. 2-е, доп. – Сортавала, 1993. – С. 200, 225; *Регельсон Л. Л.* Трагедия Русской церкви. 1917–1945. – М., 1996. – С. 527, 541, 547, 596; *Алексий (Готовцев) // ПЭ.* – Т. 1. – М., 2000. – С. 664; *Раздорский А. И.* Архиепери Курского края XVII – XX вв. : краткий биограф. справочник. – Курск, 2004. – Режим доступу: <http://www.old-kursk.ru/book/razdorsky/r013.html>. – Назва з екрана; *Мазырин А., свящ.* Высшие иерархи о преемстве власти в Русской Православной Церкви в 1920–1930-х годах. – М., 2006. – С. 27, 212, 218, 272; *Білокінь С. І.* О. Анатолій Жураковський і київські йосифляни. – К., 2008. – С. 37, 86; *Тригуб О. П.* Російська православна церква в Радянській Україні 20–30-х рр. : інституційний розкол та міжконфесійні відносини : дис. ... д-ра істор. наук : 07.00.01. – К., 2009. – С. 111, 144–145, 147; *Алексий (Готовцев) // Новомученики и исповедники Русской Православной Церкви XX века : [База даних ПСТГУ].* – Режим доступу: http://kuz1.pstbi.ccas.ru/bin/db.exe/no_dbpath/nopanel/ans/nm/?NYZ9EJxGНохITYZCF2JMTdG6Xbu*euKesOWd60W1fi8iciOZcW*j9Wsi9m02f8XWs8WZceXb8E*. – Назва з екрана.

М. Л. Ткачук

АЛЕКСІЙ (ГРОМАДСЬКИЙ Олександр Якович/Якубович) [рос. *Алексий (Громадский Александр Яковлевич/Якубович), польс. Aleksy (Aleksander Gromadzki)*] (01[13].11.1882–07.05.1943), єпископ Польс. Автокефальної Правосл. Церкви, митрополит Укр. Автономної Правосл. Церкви в юрисдикції Моск. Патріархату, випускник КДА – церк. діяч, публіцист.

Нар. у с. Докудов Бяльського пов. Седлецької губ. (нині – Люблінського воєводства Республіки Польща) у сім'ї псаломщика. Навчався у Холмських ДУ (1893–98) і ДС

Алексій
(Громадський)

(1898–04) та КДА (1904–08), яку закінчив зі ступ. канд. богослов'я, здобувши право отримати ступ. магістра на підставі захисту друкованої магістерської дис. без додаткових усних випробувань (ухвалу Ради КДА від 09.06.1908 затверджено митрополитом Київським і Галицьким *Флавіаном (Городецьким)* 17.06.1908). Канд. твір Г. «Появление и первоначальная история христианства в Польше» (рукопис зберігається в ІР НБУВ), визнаний на підставі рецензії проф. О. В. Розова «весьма хорошим», опубліковано в 1910.

Після закінчення КДА повернувся до Холмської єпархії. У липні 1908 одружився з Раїсою Грисюк (сестрою випускника і викладача КДА священномученика *Анатолія (Грисюка)*). 30.07.1908 рукопокладений єпископом Холмським і Люблінським Євлогієм (Георгієвським) у сан ієрея і призначений священиком Холмського кафедрального собору Різдва Пресвятої Богородиці. З 03.12.1908 – член Холмської духовної консисторії. Брав активну участь у діяльності Холмського правосл. Свято-Богородицького братства як член його Ради (з 08.09.1909), співредактор періодичних видань – щотижневих газет «Братская беседа» (1909–11) та «Холмская Русь» (1914–16), керуючий справами ініційованої братством Холмської вченої архів. комісії